

Pri príležitosti životného jubilea doc. Miloslavy Bodnárovej sa uskutočnila konferencia venovaná mestám a mestečkám

Prešov, 20. – 21. november 2019

Vavrínek ŽEŇUCH

V dňoch 20. a 21. novembra 2019 sa v Prešove konala konferencia, ktorá bola zorganizovaná pri príležitosti životného jubilea doc. Miloslavy Bodnárovej, CSc. Témou podujatia boli mestá, o čom vypovedá aj názov *Premeny zemepanských miest a mestečiek v priebehu stáročí*. Organizáciu zastrešoval Inštitút histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (IH FF PU) v Prešove v spolupráci s Centrom excelentnosti sociohistorického výskumu PU, kde aj pani docentka dlhodobo pracuje, resp. participuje na výskume.

Konferenciu otvorila Annamária Kónyová, ktorá za organizátorov privítala účastníkov konferencie. V úvode predniesla slávnostné laudácie dlhoročná priateľka docentky Bodnárovej Ľubica Harbulová, ktorá prítomným predstavila životnú, ako aj vedeckú dráhu jubilantky. Zúčastnených pozdravil aj rektor PU Peter Kónya, ktorý vyznamenal jubilantku bronzovou medailou PU. Vo svojom príhovore pripomenul, že aj on bol diplomant pani docentky a vo svojich pedagogických začiatkoch viedol semináre k predmetom, ktoré vyučovala.

Prvú sekciu moderovala Marcela Domenová, ako prvý vystúpil P. Kónya s príspevkom *Spoločnosť zemepanských miest a mestečiek v Zemplínskej a Užskej stolici v ranom novoveku*. Autor sa venoval mestám a mestečkám Humenné, Michalovce, Kráľovský Chlmec, Veľké Kapušany a Sobrance. Sledoval ich vývoj v 18. storočí s dôrazom na obnovu po povstaní a epidémii, ktoré ich zastihli v prvom decénií storočia. Následne vystúpila jubilantka M. Bodnárová s príspevkom *Mestečká Zemplínskej stolice v období raného novoveku*. Zamerala sa na slovenskú časť zemplínskej stolice. Venovala sa mestám vo všeobecnosti, ale aj zdôraznila rôzne špecifiká či veľkosť jednotlivých miest Zemplína. Po nej vystúpil Leon Sokolovský s príspevkom *Rimavská Sobota v čase a priestore*. Autor predstavil svoje rodné mesto, jeho históriu od prvej písomnej zmienky až po obdobie 20. storočia. Blok uzatvorila Mária Fedorčáková s referátom *Interakcie medzi mestom a mestečkom v stredoveku a ranom novoveku: Bardejov a Kurima do 16. storočia*. Tieto vzťahy predstavila ako aj vzájomné ovplyvňovanie dvoch miest šarišskej stolice, zamerala sa na cirkevné a súdne vzťahy medzi obyvateľmi miest, ako aj migráciu z Kurimy do Bardejova.

Druhý blok viedol Ján Adam, ako prvá sa predstavila Tünde Lengyelová s príspevkom *Postavenie žien v zemepanských mestách v 16. – 17. storočí*. Priblížila špecifiká, ktoré sa týkali žien vo vzťahu k jednotlivým mestám a mestečkám. Následne vystúpila Júlia Kotrusová s príspevkom *Zemepanské mestečko Jasov v 16. storočí*, v ktorom sa venovala osudom mesta a vplyvom naň zo strany zemepánov a neskoršieho kolégia. Ďalšou prednášajúcou bola Márie Marečková s príspevkom na tému *Zemepanské obce mesta Bardejova na prahu novoveku*, prezentovala jednotlivé špecifiká dedín, ktoré spravovalo mesto Bardejov. Blok uzavrela Mariana Čentéšová, ktorá predniesla príspevok *Šľachtické sídla na Makovickom panstve na prelome 17. a 18. storočia*. Priblížila

stavebnú činnosť v Zborove ako centre panstva, ktorú následne ukázala aj v dobovej obrazovej prílohe.

Tretí blok sprevádzala Monika Bizoňová. Ako prvá vystúpila Marta Dobrotková s príspevkom *Zemepanské mestiečko Sarvaš a Samuel Tešedík*. Autorka predstavila vzťah Samuela Tešedíka k mestu Sarvaš. Ďalšou vystupujúcou bola Marcela Domenová v príspevku *Nižná Šebastová a františkánsky konvent (k misijnej a rekatolizačnej činnosti františkánov v 18. storočí)* sa sústredila na rekatolizačnú činnosť, ale aj na fungovanie františkánov v okolí Prešova, resp. Nižnej Šebastovej. Následne Lucia Šteflová predniesla príspevok na tému *Obraz zemepanských miest a mestečiek zachytený v zápisniciach kanonických vizitácií evanjelickej cirkvi a. v.* Sústredila sa na popis reliktov viažucich sa k mestám, ktoré si zaznačili vizitátori pri ich návštevách. Blok uzatváral Gabriel Szeghy, ktorý sa zamerl na doteraz nepreskúmaný prameň. V príspevku s názvom *Nevyužitý prameň pre dejiny mestečiek a obcí Abovskej stolice – Notície Mateja Bela* sa zamerl na rukopis Mateja Bela a jeho obsah.

Posledný blok prvého rokovacieho dňa viedla Lucia Šteflová. Ako prvý vystúpil Ivan Mrva s príspevkom *Premeny Handlovej (Dedina, mestiečko, priemyselné centrum)*. Predstavil banické mesto s dôrazom na jeho vývoj a prerod z dediny až k na mesto. Ďalšou prednášajúcou bola Alena Mišíková, ktorá sa v príspevku *Mestiečko Vinné v 18. a prvej polovici 19. storočia* zamerl na vývoj a obrodu Vinného, na obchodnú, ako aj renovačnú činnosť, jeho zemepánov. Následne vystúpila Monika Bizoňová s príspevkom *Náboženské pomery vybraných zemepanských miest a mestečiek na Spiši v 17. – 18. storočí*, v ktorom predstavila konfesijnú obmenu vybraných miest s dôrazom na rekatolizačnú činnosť. Ako predposledný sa predstavil Matúš Vojna s príspevkom *Vinohradníctvo v zemplínskych zemepanských mestečkách Michalovce, Staré, Humenné a Snina v 18. storočí*. Zamerl sa na vinohradnícku činnosť v uvedených mestečkách, ako aj na obnovu a výstavbu jednotlivých viníc v ich chotároch. Autor priblížil cenové relácie vína z vinohradov mestečiek a dobové komentáre ku kvalite vína. Blok a prvý deň uzavrel Ján Džujko s príspevkom *Týždenník Slovo (1933 – 1934) a jeho pohľad na mestá a mestecká na periférii krajiny*. Uviedol špecifické poznámky vo vzťahu k vybraným mestám východného Slovenska, ktoré ich aj trefne charakterizovali. Na večernej recepcii pre vybraných hostí pokračovala odborná i súkromná diskusia.

Druhý deň konferencie sa niesol vo výbornej atmosfére a pokojnom duchu. Prvý blok moderovala Annamária Kónyová, ktorá uviedla ako prvú Libušu Frankovú s príspevkom *Mestá a mestecká Gemersko-malohontskej stolice v slovenskom národnokultúrnom živote (prvá polovica 19. storočia)*. Autorka sa venovala špecifikám uvedenej stolice a osobnostiam, ktoré písali v slovenčine a svojou činnosťou sa snažili o obrodu slovenského elementu v Uhorsku. Ako druhý vystúpil Ján Adam, ktorý predniesol príspevok na tému *Zborov v rákociovskom období*. Autor priblížil jednak dôležité momenty vo vývoji Zborova v novoveku, ako aj remeselnú činnosť, ktorá sa vykonávala v jeho okolí. Následne autor tohto textu vystúpil príspevkom s názvom *Konfesijný obraz vybraných zemepanských mestečiek v Užskej stolici v polovici 18. storočia*. Sústredil sa na mestá Užhorod, Seredné, Veľké Kapušany, Pavlovce nad Uhom a Sobrance a na konfesijný vývoj v nich od roku 1734 po rok 1747. Nasledovala Jana Dziaková, ktorá predniesla príspevok s názvom *Zdravotná starostlivosť vo vybraných zemplínskych mestečkách počas cholerovej epidémie v roku 1831*. Svoju po-

zornosť sústredila nielen na pomery v mestách, ale priblížila nariadenia, ktoré súviseli s choleroovou epidémiou, ako aj predstavila návod ako sa vo vybraných mestách postupovalo pri boji s epidémiou. Blok uzavrela Nadežda Jurčišinová, v referáte s názvom *Peripetie a prosperita – Bardejovské Kúpele v 19. storočí* predstavila prvotné obdobie prosperity a úpadku, budovateľskú činnosť, ako aj postoj mesta Bardejov k výstavbe. Priblížila dôvody úpadku, ale aj prosperity, ktorá nastala na sklonku 19. storočia.

Posledný blok konferencie moderovala Monika Bizoňová, ktorá uviedla ako prvého referujúceho Martina Javora. Autor predniesol príspevok s názvom *Andrej Budiš st. a jeho pôsobenie v Užhorode v druhej polovici 19. storočia*, ktorým mapoval politickú, stavitelskú, ale aj duchovnú činnosť svojho významného predka. Ako druhý vystúpil Patrik Derfiňák, príspevok niesol názov *Veľký Šariš v dlhom 19. storočí* a bol venovaný vývoju mestečka, ako aj stavebnej činnosti a hospodárskej prosperite. Ako predposledná vystúpila Veronika Drábová, ktorá si pripravila príspevok s názvom *Židia v Lipanoch v 2. polovici 19. storočia*, v ktorom sledovala početnosť židovskej komunity na základe sčítania obyvateľstva a tým poukázala na význam tejto miestnej komunity pre širšie okolie. Blok, ako aj celú konferenciu uzatváral príspevok Annymárie Kónyovej, s názvom *Genius loci – zemepanské mestá a mestečká a osobnosti reformovanej cirkvi v ranom novoveku*. Autorka predstavila špecifickú časť zo svojho autorského bádania – vzťah osobností kalvínskej reformácie v Uhorsku k miestam ich pôsobenia. V závere konferencie vyjadrili organizátori poďakovanie účastníkom konferencie.

Záverom by sme aj my chceli popriať jubilatke všetko dobré, pevné zdravie a vyjadriť svoj obdiv voči jej životnému dielu, ktoré v mnohom napomohlo budovať z Prešova jedno z centier výskumu cirkevných dejín v strednej Európe.